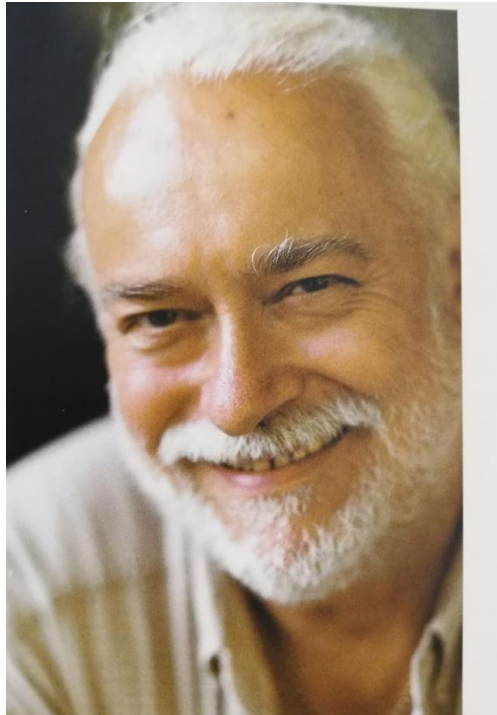

SÜMEG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR

**HORVÁTH MÁRTON
ÜVEGMŰVÉSZ,
AKADÉMIKUS EGYETEMI
TANÁR
ÉLETMŰVE**

Összeállította:

Császár Klára

2019

Javaslat a Sümegi Helyi Értéktárba történő felvételhez

I.) A javaslattevő adatai:

1. A javaslatot benyújtó (személy/ intézmény/ szervezet/ vállalkozás) neve:

Császár Klára, Kisfaludy Sándor Emlékház / adatbáziskezelő

2. A javaslatot benyújtó személy vagy kapcsolattartó adatai:

Név: Császár Klára

Cím: Sümeg, Mártírok útja 17/4.

Tel.: 06 70 3856545

E-mail: csaszar.klara6161@gmail.com

II.) A települési érték adatai:

1. A települési érték megnevezése:

Horváth Márton életműve

2. A települési érték kategóriák szerinti besorolása:

Kulturális örökség

3. A települési érték fellelhetőségének helye:

Kisfaludy Sándor Emlékház, Sümeg, Kisfaludy tér 2.

4. A települési érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

HORVÁTH MÁRTON ÜVEGMŰVÉSZ, AKADÉMIKUS EGYETEMI TANÁR ÉLETMŰVE:

Mottó: *"Csak a rossz üveg törik el a jóra vigyáznak".*

Horváth Márton (Csabrendek, 1941. április 27. – 2013. március 8.) Munkácsy Mihály-díjas üvegtervező iparművész. A Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia rendes tagja (1993). Felsőfokú tanulmányokat 1968-1973 közt a Magyar Iparművészeti Főiskolán folytatott a szilikátipari tanszék üveg szakán, ahol Pogány Frigyes, Jánossy György, Szabó Lajos, Gibela József, Z. Gács György voltak a mesterei. 1976-tól a Magyar Iparművészeti Főiskolán tanított tervezésméletemet, üvegfúvást egyetemi docensi, 1993-tól egyetemi tanári beosztásban. A MOME Doktori Iskola témavezetője.

"Horváth Márton üvegei nagyon egyszerűen is jellemezhetőek. Szeretetre méltóak és szépek, a szó klasszikus értelmében. Örömtárgyak, amelyeket leginkább ajándékozunk, vagy ajándékba kapunk. Olyan tárgyak, amelyekhez ragaszkodunk, mert érezzük, hogy kincshez jutottunk a maguk jelen- és jövőbeli misztikumával.

Könnyed eleganciájuk mellett, azonban szimbolikus gondolati tartalmuk, esztétikai kérdésfeltevéseik az anyagot, a formát, a színt, a fényt, a struktúrát olyan helyzetbe hozzák, amely elbeszélő tanulságokat hordozó költeményekké alakítja tárgyait. Szavakban elmondhatatlan vizuális ellentétpárok egymást gerjesztő sűrítőmánya minden tárgy. A felületi struktúrákban a vad viharok zöldesszürkébe oldódó mélykékjeit keveri a remény hajnalbíborával. Olvadó hópárnák szélein

villantja meg a víz a jég, szivárványt rejtő könnycseppjeit. Kagylók hálnak meg, hogy láthassuk a gyöngyházfényüket, szentjánosbogarak építenek fényfészkeket lila akácon, és adják lelküket egy szóra, az üvegnek."

(Hefter László, üvegművész, 2002. Horváth Márton Láz-ul-ások kiállítására, előszó helyett).

Művészpályája elején, 1975-ben alapító tagja a Manuál művészcsoporthoz, Péter Vladimírral, Bán Mariannal, Péreli Zsuzsával, Szilágyi Júliával, Szilasi Annával, akik a kézművesség becsületére esküdtek fel, főleg az azt a „magas művészetek közé”. Ekkor születnek meg Horváth Márton „magra forgatott” egyenként megmunkált üveggyöngyei, amelyek mintha egyiptomi sírkamrákból, római szarkofágokból, vagy akár honfoglaláskori magyar sírokból kerültek volna elő. Később visszanyúlt a magyar üvegművesség 18-19. századi hagyományaihoz is fehér és kék üvegből öntött, koronás címeres, angyalszárnyas, kicsi fali szenteltvíztartóival. És készített bronzindákon növény opálüveg-virágkehely lámpákat, előhívott titkos kertje növényeiből különös tökformákat, száraz üvegvirágokat.

Munkássága arany csúcsait, irizáló üvegeivel érte el. Büszke volt rá, hogy ez magyar találmány - Pantocsek Leó felvidéki orvos, természettudós, feltaláló kísérletezett ki először ezüstoffényű halvány szivárványszínekkel irizáló üvegeket –elérve ezzel az antik üvegek szivárványjátékait -, néhány karcsú, kifinomult darabot máig őriz belőlük az Iparművészeti Múzeum. Az 1862-es londoni, majd az 1867-es és 1878-as párizsi világkiállításon megcsodálták ezeket. Horváth Márton - Pantocsek ezüstoffényű és Tiffany aranyfényű üvegeinek búvóterében – újra felfedezte, visszahozta a kortárs üvegművészetbe a szecesszió óta jóformán elfelejtett irizáló üvegvarázslatot, s a 20-21. század szellemében megújította azt.

Ehhez ismernie kellett a fémek, fém sók, a kvarc, a homok titkait, kicsit kémikusnak, kicsit fizikusnak, kicsit botanikusnak kellett lennie –organikus formák tudójának. Egyszerre precíz mesterembernek és álomlátó, varázslat-tevő művésznek, egyszerre hangszerkészítő Stradivarinak és zeneszerző-virtuóz Paganininek. Abban az üvegművészetben, amit Horváth Márton művel, nem válik szét a kettő. Minden munkája egyszeri csoda, nincs sorozatgyártás, mindegyik egyszeri és megismételhetetlen, mint az ember. Irizáló üvegei üveglények, magas fokú mesterségbeli tudás és egy egészen különös irányú fantázia teremtményei. Unikumok, nemes, előkelő darabok.

Ma már nincs értelme nem is lehet mereven szétválasztani iparművészetet és képzőművészetet, kézművességet és „grand art”-nak nevezett magas művészetet”. De ha még léteznének is – egymástól elkülönítve – ezek a fogalmak a 21. században leomlott válaszfalak, a szabad áramlatok századában, akkor is azt gondolom, hogy amit Horváth Márton csinált, az GRAND ART. Csupa nagybetűvel. Ő az üveg lelkét fogalmazta meg. Vázának, tálnak látszó üvegeinek egyedi címet adott, hiszen ezek tárgyformákat viselő térbeli képek, szobrok, ha úgy tetszik. Növényi motívumai sohasem konkrétak, az üveg van is, nincs is jellegének megfelelően mindegyik olyan, mintha: organikus nonfiguratív.

Címei közül néhány (néha évszámot is fűz hozzájuk): 1. Áttetsző, halványan irizáló, ezüstoffényű tál: ”Hódolat Pantocsek Leó Valentinnek” (1985).

2. Hópelyhes, gyöngyfényű legyezőváza: ”Menyasszony”.

3. Karcsú arany váza, körbefutó zöld-aranyvörös hullámokkal: ”Színes őszi szél”

4. Kicsi arany üvegedény, hulló csavarodó levelekkel: ”Lehullás aranyban – Orsi lányom emlékére”(2000.)

5. Derékban karcsúsodó, ibolyaszínből zöldre váltó, lágyan ívelő váza: ”Hódolat Zsolnay Vilmosnak”(1994).

És a „Tájam fái” edények szívet szorító sorozata, rajtuk mintha arany tóban tükröződő kék-sötét indák élnék titokzatos életüket...

Különös, Horváth Márton-i, régi, régi-új műfaj a levélnehezék. Tenyérbe férő, irizáló gömbök, ő maga "tárgyhaikuknak nevezte őket. Rajtuk néha íriszformák hajladoznak, árnyékos erdei tavak buborékai kéklenek, zúzmara szikrázik. Egy sötétarany, mélylila gömb címe: „A túlélő”. A levélnehezékek mintha Horváth Márton haikujának - ennek a műfajnak is mestere volt (!)- megtestesülései lennének: "Duzzad a tavasz /Kivirít a nyár/Színes őszi szél/Kisöpör a tél”.

2002-ben készült portréfilmjében (Jelenlét aranyban; MTV, rendező: B. Farkas Tamás) ezt mondta anyagáról, a tűnékenyről, a megfoghatatlanról, ami van és még sincs :”Az üveg, az valami más...” A film záró képsora: József nádor egykori alcsúti kastélyának valaha-volt parkjában szellemfal áll. Horváth Márton a késő őszi, hosszú árnyékot rajzoló, délutáni nap fényében lassan felhordta a lépcsőkre üvegeit. Aztán kilépett a kertbe, arany levelek közé.Horváth Márton 72 éves korában elment abba a titokzatos kertbe ,amelyről sokszor álmodott ,amelyet üvegein megidézett. Ránk hagyta tárgyait. Belőlük több már nem készül. "Kész a leltár". Jól kell őriznünk őket, hiszen azt mondta: "Csak a rossz üveg törik el, a jóra vigyáznak. " Horváth Mártonnak mindig lesz „múzeuma” Sümegen, most már virtuálisan is.(!) Műtárgyai megunhatatlanul sugározzák egyedi, zseniális formamegújító lángoló tehetségét.

5. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Horváth Márton művészete kiemelkedő, egyedi, meghatározó jelentőségű a kortárs iparművészet területén. Ezúton ajánlom a Sümegi Helyi és a Megyei Értéktárba való felvételre.

Szülőfaluja ugyan Csabrendek, de Sümegre járt gimnáziumba és ő maga is így határozza meg szülőföldjét „Mindig Sümeget jelölöm meg, mint a legközelebbi tájékozódási pontot, mert jobban ismerik; csodálatos dunántúli hely, nagyon szép környezetben szép házikókkal, a vár és a köré települt kisváros megindítóan kedves, megható.”

A művész 2008-ban több mint száz művét ajándékozta Sümeg városának, ahol is a Püspöki Palota különtermében állandó életmű kiállítása nyílt. Jelenleg ez a becses kincs a Kisfaludy Sándor Emlékházban került megőrzésre és teljes archiválásra. A MaNDA (Magyar Nemzeti Digitális Archívum) digitális adatbázisán ez a teljes különgyűjtemény dokumentálva fellelhető: <https://mandadb.hu/>

Kiállításai

- 1974 • [Fészek Művészklub](#), Budapest • Iparművészeti Múzeum, Budapest • Derkovits Terem, Budapest • Képcsarnok, Eger
- 1974, 1977 • Nemzetközi Ékszerkiállítás, [Jablonec](#), [Szlovákia](#)
- 1975 • [Műcsarnok](#), Budapest • Design Center, Helsinki • Magyar Intézet, Berlin • Városi Múzeum, [Magdeburg](#)
- 1976 • Magyar Kultúra Háza ([Szilágyi Júliával](#)), Berlin
- 1978 • Rudnay Terem, [Eger](#)
- 1981 • Móricz Zsigmond Művelődési Ház, [Zalaegerszeg](#) • Fényes Adolf Terem, Budapest • Csók István Galéria, Budapest
- 1984 • Kaposvári Galéria ([Sárváry Katalinnal](#)), [Kaposvár](#)
- 1987 • Csók István Galéria, Budapest
- 1988 • Magyar Kultúra Háza, [Helsinki](#)
- 1989 • Csók István Galéria, Budapest
- 1990 • Városi Múzeum ([Smetana Ágnessel](#)), [Bochum](#)
- 1991 • Péter-Pál Galéria (Smetana Ágnessel), Szentendre

- 1994 • Eurogalerie (Smetana Ágnessel), [Hagen](#)
- 1995 • Üvegkertünk virágai, Mestermű Galéria (Smetana Ágnessel), Veszprém
- 1996 • Lel-tár miatt nyitva, [akadémiai](#) székfoglaló kiállítás, Dorottya utcai Galéria, Budapest
- 1998 • Pro Arte Sacra, [Keresztény Múzeum](#), [Esztergom](#)
- 1999 • Szappanbuborék, Művészetek Háza, [Pécs](#)
- 2000 • Gödöllői Új Művészet Közalapítvány Alkotóháza (GIM-Ház), [Gödöllő](#) • Pro Arte Sacra, Központi Szeminárium, Budapest • Újszecesszió Galéria, Budapest • Keve Galéria, [Ráckeve](#)
- 2002 • *Tök jó?*, Üvegpiramis Galéria, Budapest • *Láz-ul-ások*, [Magyar Iparművészeti Múzeum](#), Budapest
- 2003 • Ráday Galéria, Budapest
- 2005 • Gábor Dénes Alapítvány Vendégháza, [Isaszeg](#)

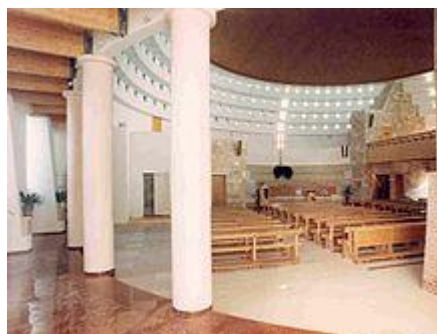
Csoportos

- 1971 • Iparművészeti Főiskola jubileumi kiállítása, [Ernst Múzeum](#), Budapest
- 1973 • Fiatal művészek VIT-pályázata, Könyv Klub, Budapest
- 1974 • Nemzetközi Ékszerkiállítás, [Jablonec](#), [Szlovákia](#) • Fiatal iparművészek bemutatója, Derkovits Terem, Budapest • Mai magyar iparművészet II., Iparművészeti Múzeum, Budapest • Fészek Művészklub, Budapest
- 1975 • Népi hagyományok a mai magyar iparművészetben, Design Center, [Helsinki](#) • Jubileumi iparművészeti kiállítás, Műcsarnok, Budapest • Hat fiatal iparművész, Rudnay Terem, Eger • MANUÁL iparművész alkotócsoport, Huidevettershuis, [Brugge](#)
- 1976 • MANUÁL iparművész alkotócsoport, [Magdeburg](#)
- 1977 • MANUÁL iparművész alkotócsoport, Helsinki • Magyar iparművészet, Waldstein Palota, [Prága](#); [Pozsony](#); Riihimäki ([Finnország](#))
- 1978 • Modern magyar iparművészet, Iparművészeti Múzeum, Budapest • Nemzetközi ékszerkiállítás díjnyertesei, Magyar Kultúra Háza, Prága • MANUÁL iparművész alkotócsoport, Galerie sin' Paora, [Párizs](#); Capa Galéria, [Athén](#)
- 1979 • MANUÁL iparművész alkotócsoport, Műcsarnok, Budapest
- 1980 • *A kéz intelligenciája*, Műcsarnok, Budapest
- 1982 • *Az üveg*, Vigadó Galéria, Budapest
- 1983 • *A tervezés értékteremtés*, Országos Iparművészeti Kiállítás, Műcsarnok, Budapest
- 1984 • MANUÁL iparművész alkotócsoport, Fészek Galéria, Budapest • Kortárs magyar ékszművészet, Electrum Gallery, [London](#)
- 1985 • *Országos üvegművészeti kiállítás*, Balatoni Galéria, [Balatonfüred](#)
- 1986 • IV. Szocialista Országok Iparművészeti Quadriennáléja, [Erfurt](#) • FIART, [Havanna](#)
- 1987 • *Nemzetközi Üveg-szimpozium* [Nový Bor](#) ([Csehszlovákia](#)); [Prága](#) • Lehrer und Schüler, Heidi Schneider Galerie, [Horgen](#) ([Svájc](#))
- 1988 • The International Exhibition of Glass Craft '88, [Kanazawa](#) ([Japán](#))
- 1989 • Glaskunst aus Ungarn, Glasmuseum, [Frauenau](#) ([Németország](#)) • Magyarok, Britain salutes Hungary, Barbican Centre, [London](#)
- 1991–1995 • *I–V. Nemzetközi Üveg-szimpozium zárókiállítása*, [Bárdudvarnok](#)
- 1993 • *Stúdióüveg*, Szentendrei Képtár, [Szentendre](#)
- 1994 • *Art de Magyar*, Art Glass Centre International, Schalkwijk ([Utrecht](#)) • Textil i Vidre Hongarés Contemporani, [Barcelona](#)
- 1995 • *Paradoxon – Üveg – Művészet*, Iparművészeti Múzeum, Budapest
- 1996 • Honguarse maand, [Haarlemmermeer](#) ([Hollandia](#))

- 1999 • Gödöllői Iparművészeti Műhely (GIM) tagjainak és meghívott művészeinek kiállítása, Gödöllői Iparművészeti Műhely, [Gödöllő](#)
- 2000 • *Üveg és ragyogás*, Magyar Iparművészeti Múzeum, Budapest • Kortárs iparművészek alkotásainak vására, Iparművészeti Múzeum, Budapest • *Kastély rezonancia*, Gödöllői Iparművészeti Műhely, Gödöllő
- 2001 • *Ipar-művészet*, Műcsarnok, Budapest • *Élmény és Eszmény*, Királyi Kastély, Gödöllő • *A négy alkotóelem*, Vaszary Képtár, [Kaposvár](#)
- 2002 • *A Merics-gyűjtemény*, [Rippl-Rónai Múzeum](#), Kaposvár
- 2003 • *Üvegek Bárdibükkből*, Csikász Galéria, Veszprém • Kerámia és üveg a kortárs építészetben, Laczkó Dezső Múzeum, [Veszprém](#)
- 2004 • *A Gödöllői Iparművészeti Műhely jubileumi kiállítása*, Kortárs Magyar Galéria, [Dunaszerdahely](#) • *Transzflexio, Üveg, transzparencia, reflexió*, Gödör Klub, Budapest • *Zöld*, Gödöllői Iparművészeti Műhely, Gödöllő • *Természet-rajz*, Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája, Budapest
- 2005 • *Üveg-üzenet*, Hungária Gösser étterem, [Keszthely](#) • *Kert*, Gödöllői Iparművészeti Műhely, Gödöllő; Pesterzsébeti Múzeum Gaál Imre Galériája, Budapest • *A bárdudvarnoki Nemzetközi Üveg Alkotótelep 15 éves jubileumi kiállítása*, Vaszary Képtár, Kaposvár • *125×*, *A Magyar Iparművészeti Egyetem kiállítása*, Iparművészeti Múzeum, Budapest
- 2006 • *Napforduló*, Magyar Képzőművészek és Iparművészek kiállítóhelye - Andrássy úti Galéria, Budapest
- 2007 • *Akkor és Most* – a MANUAL csoport kiállítása, Faur Zsófi - Ráday Galéria, Budapest

Megbízásra készített műveiből

- 1985 • Tihany, [MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézet](#), világító mennyezet florális motívumokkal ([Madarassy Istvánnal](#)) – zöld opalin burák, 400×250 cm
- 1986 • Veszprém, Petőfi Színház, teljes világításrendszer (csillárok, falikarok, stb) ([Simay Lajossal](#)) – fűvott, csont-opalin, rózsaszín opalin, florális kialakítású burák, több méretben
- 1989–1990 • Budapest, [Fészek Művészklub](#), falikarok (Simay Lajossal) – csont-opalin, zöld opalinüveg, több méretben
- 1990 • Luxushajó, falikarok (Simay Lajossal) – fűvott, irizált üveg, több méretben
- 1992 • Budapest, Hilton Szálló, állólámpák (Simay Lajossal) – fűvott, opalinüveg, több méretben
- 1997 • Budapest, Magyar Szentek temploma, kupolabevilágító elemek – présüveg-elemek, elemenként 30×30 cm (1985-ben a Magyar Találmányi Hivatalnál bejelentett szabadalom alapján)

Magyar Szentek temploma, belső tér a kupolabevilágító elemekkel

Köztéri műveiből

- Világítás ([MTA Balatoni Limnológiai Kutatóintézet](#), [Tihany](#), Madarassy Istvánnal)

- Világítás (Veszprémi Petőfi Színház, [Szenes Istvánnal](#), Simay Lajossal)
- Világítás, a plasztikus világítási modul felhasználásával (Magyar Szentek temploma, Budapest, építészek: [Török Ferenc](#), [Balázs Mihály](#)).

Díjak, elismerések

- Jablonec-aranyérem (1974)
- Munkácsy Mihály-díj (1982)
- Érdemes művész (1989)

6. A települési értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (honlapok, kiadványok):

Horváth Márton: Láz-ul-ások. Válogatott üvegeim-szövegeim. Budapest, 2004.

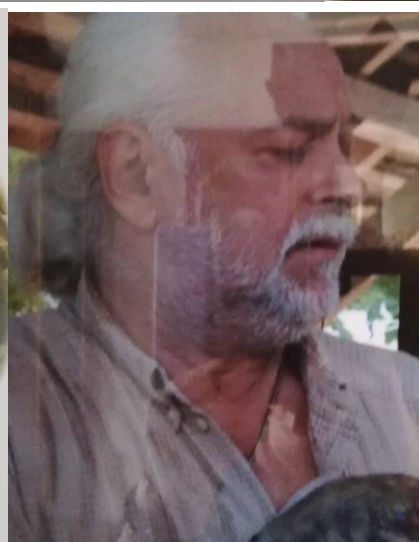
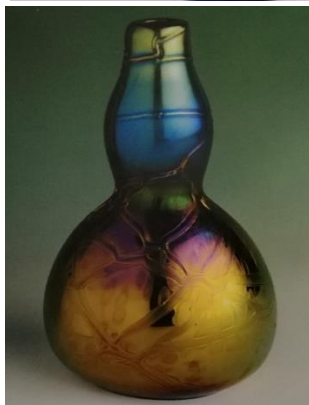
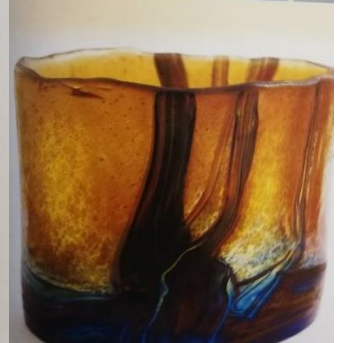
Horváth Márton 111 Haiku, 11 Macuo Basó magyarítás és 44 üveg. Kiadja, Sümeg Város Polgármesteri Hivatala, Sümeg, 2008. május 31.

Nagy Zoltán: Fúvópróbák In: Művészet. A Magyar Képző- és Iparművészek lapja. Budapest, 1985. XXVI. évfolyam 3. sz., 36-41. p.

- Mezei Gábor: "Az üveg, az valami más..." In: Értékmentés-értékkörzés. 2013/3. sz. 21-26 p. *Kortárs magyar művészeti lexikon II. (H–O)*. Főszerk. Fitz Péter. Budapest: Enciklopédia. 2000. [ISBN 963-8477-45-8](#) [Online elérés](#)
- Ki kicsoda 2000: Magyar és nemzetközi életrajzi lexikon, csaknem 20 000 kortársunk életrajza, főszerk. Hermann Péter, I–II, Budapest, Greger-Biográf, 1999, ISSN 1215-7066 – Horváth Márton szócikkét ld. I. köt. 715. p.
- [Mezei Gábor](#): Horváth Márton Múzeum készül [Sümegen](#), Magyar Iparművészet című folyóirat, 2007.
 - <https://mandadb.hu>
 - <https://www.youtube.com/watch?v=Iaf6iRipOa8>
 - http://www.magyar-iparmuveszet.hu/wp-content/uploads/MI/Magyar_Ipamuveszet_2013_3.pdf

III.) Mellékletek:

1. A települési érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja (film, videó)

2. A javaslatot támogató és ajánlólevelek